

Peter Birchs prædiken ved Folketingets åbningsgudstjeneste

Taler

Peter Birch
Biskop

Dato

1. oktober 2024

Sted

Christiansborg Slotskirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Matthæusevangeliet kapitel 5, vers 13-16
Salmernes Bog kapitel 8

Dag Hammarskjöld, den svenske generalsekretær for FN fra 1953-1961, førte livet igennem dagbog. Efter hans dramatiske død ved et flystyrt i Zambia blev dagbogen fundet og udgivet med titlen "Vejmærker".

Det var en bog, der – til samtidens store forbløffelse – afslørede en mindre kendt side hos den kendte diplomat og politiker, nemlig en dyb religiøsitet og en stadig, personlig refleksion over menneskets plads og ansvar i verden.

I en af sine optegnelser skriver Dag Hammarskjöld følgende:

"Gud dør ikke den dag, vi ikke længere tror på en personlig guddom, men vi dør den dag, livet ikke længere gennemlyses for os af underets glans, som hele tiden skænkes os fra kilder hinsides al forstand."

Underets glans. Uden den dør vi. Underets glans spejler vores liv i noget andet og større end det, vi kan forstå og bemestre og dermed udnytte.

Når vores liv gennemlyses af underets glans, får det os til at stille spørgsmål. Spørgsmål, som ikke kan besvares 1:1, men som bliver besvaret med taknemmelighed og undren – sådan som vi for lidt siden hørte salmisten:

"Når jeg ser din himmel, dine fingres værk/ månen og stjernerne, som du satte der/ hvad er da et menneske, at du husker på det?"

Vi dør, hævder Hammarskjöld, hvis vi ikke kan stille den slags spørgsmål, hvis vi ikke kan drikke af kilder, der ligger hinsides vores forstand. Tørrer de kilder ud, bliver vi overladt til os selv, til det endimensionelle og entydige, til selvopholdelse og overlevelseskamp, til et håbløst her og nu.

Vores forstand har bragt os vidt. Vores forstand har sikret os teknologiske fremskridt, en velstand uden sidestykke i menneskehedens historie. Men forstanden har samtidig bemægtiget sig en monopollignende plads i vores bevidsthed og kultur, som har gjort os blinde for underet; forundringen over, at livet er til, og at der ikke bare er intet. Taknemmeligheden over alt det, vi får givet. Og et blik for, at dét, vi har fået for intet, skal gives for intet.

Det er den slags erfaringer, som i generationer har skabt livsmod for mennesker. Det er erfaringer, der har fået nedslag i vores sprog i ord som nåde, miskundhed og barmhjertighed. Det er de erfaringer, der har formet et samfund, der tager ansvar for de dårligst stillede, og som ikke definerer menneskeværdighed ud fra graden af selvhjulpenhed og præstation.

"Af børns og spædes mund har du grundlagt et værn," hørte vi også salmisten sige.

Et værn mod hvad? Mod forstandens tyranni, vil jeg sige. Det tyranni, der består i, at vi sætter os i Guds sted og tror, at vi kan gennemskue alt og gøre rationalitet og effektivitet til øverste norm for vores samfundsudvikling. De spæde lærer os, at livet er meget mere; når vi står med et barn i armene, bruger det ikke et rationelt sprog, men klynk og pludren og smil – og barnet formår faktisk med det ufuldstændige og upræcise sprog at kalde på vores opmærksomhed og omsorg. Det er ikke forstandens sprog, der skaber kontakten mellem os og barnet, men det langt dybere sprog, der ytrer sig i behovet for kontakt og forbundethed.

Resultaterne af forstandens tyranni ser vi i disse år i den klima- og miljøkrise, der udspiller sig for vores øjne. Døde fjorde, vigende artsdiversitet, klimaforandringer, der truer selve livsgrundlaget for dyr og mennesker.

Vi skal ikke gå fra forstanden. Men vi skal bruge vores forstand forstandigt, og det vil sige med blik for forstandens grænser. Vi skal finde tilbage til de kilder, der skænkes os, hinsides vores forstand. Vi skal genfinde forbindelsen med den

skabelse, som vi er en del af og er forbundet med.

Det er emner, som også kunsten og litteraturen er optaget af i disse år. Hvordan kan vi give denne forbundethed et udtryk og sprog? I dyrkelsen af forstanden har vi fejlagtigt troet, at vi var sat over naturen. Nu ser vi, at vi som mennesker er en del af og forbundet med alt levende.

Og salmistens spørgsmål er så aktuelt og påtrængende som nogensinde: Hvad er et menneske, at du husker på det? Er underets glans stadig i stand til at trænge gennem vores forstands bolværk, vores skam og vores afmagt? Kan vi endnu lade os ramme af den glans, der bringer os næring fra kilder uden for os selv? Kan vores sanser endnu fornys, så vi ikke fortsætter med at reducere naturen til materiale for vores behov, men ser den som det gudgivne livsgrundlag ikke kun for os, men for alt levende?

Hinsides al forstand hører vi i dag ordene: "I er jordens salt og verdens lys!"

Ordene er ikke gjort betinget, det er ikke noget med, at I skal blive jordens salt eller verdens lys. Her er der ikke tale om en udnævnelse når og hvis.

Det er derimod ord, der siges til os med kærligheds vægt. Som når en mor eller far kalder sit barn for verdens dejligste barn, eller den elskende siger til den døende: Uden dig ville livet ikke være livet værd. Det er ord, der henter deres kraft og sandhed fra kilder hinsides al forstand.

Salt og lys. To af de mest livsnødvendige ting, vi kan tænke på. Så selvfølgelig og hverdagsagtige. Uden salt er maden fad og kedelig. Uden lys ville livet visne bort. Og netop derfor så stærke billeder på, at det er her midt i livet, midt i hverdagen, at underet udfolder sig. Saltet og lyset er ikke meget værd i sig selv. Dets værdi opstår, når saltet salter og lyset belyser. Når det gør sin virkning.

I er jordens salt og verdens lys. Ordene siges af Kristus. De sætter underets glans ind i verden ved at overtrumfe vores skyld, vores utilstrækkelighed og den afmagt, vi står i over for en uoverskuelig klimakrise. De åbner for nye begyndelser. De åbner vores øjne for, at vi i troen er forbundet med Gud og i kærligheden er forbundet med hinanden. I er noget, I kan noget!

I er jordens salt, I er verdens lys! Det er ikke en overmenneskelig præstation, de

ord vil have os til at levere. Tværtimod. Det er afmagten, der bliver modsagt. Ordene vil kalde det frem i os, som vi salter vores hverdag med, vores omgang med hinanden, giver det smag og mening. Ordene vil tænde lys, så vi ikke skal sidde uvirksomme og resignerende hen i mørke, men kan gøre gavn, som Gud det vil – på trods af mørket.

I er jordens salt, I er verdens lys. Det er ord, der betror os evnen til at imødegå ræddenskab og fordrer af os, at vi bruger vores liv på at være til gavn for andre.

Der, hvor vores kalkulerende forstand kun kan få øje på nødvendighed, uafvendelighed og undergang, der vil ordene vække troen på, at underet findes i det helt dagligdags liv, hvor vi i taknemmelighed tager mod livet, hvor vi griber ud efter fællesskabet og er salt og lys for hinanden.

Når det sker, øser vi af kilder hinsides os selv. Amen.

Kilde

Kristeligt Dagblad

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/peter-birchs-praediken-ved-folketingets-abningsgudstjeneste>